

Švejk slaví sto let

03.06.2021

Haškův světově proslulý román vyšel poprvé na jaře roku 1921. Jeho první řádky se rodily v Jeronýmově a Husitské ulici na Žižkově.

Malá žižkovská ulička, pojmenovaná podle Jeronýma Pražského, přítele Jana Husa a významného českého reformátora, byla místem, kde Jaroslav Hašek úporně rozmýšlel, psal a odkud také šířil první výtisky svého nejslavnějšího románu *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*. S tiskem i prodejem sešitového vydání mu pomáhal přítel a kumpán František Sauer.

Nápad napsat velký román o Švejkovi dostal Hašek v únoru 1921, rok poté, co se vrátil z bojů v Rusku. Návrat to byl neveselý. „Jeho dávní přátelé, majíce ho potkati, přecházeli rozpačitě na druhou stranu ulice, aby se mu vyhnuli, neboť noviny jako *Národní listy*, *Národní politika* či *České slovo* psaly o hrozných zvěrstvech Haškových v sovětském Rusku,“ uvádí kniha *In memoriam Jaroslava Haška*, kterou po spisovatelově smrti sepsali a vydali roku 1924 jeho přátelé Josef Suchánek a právě František Sauer. Hašek si po návratu z války začal román rozvrhovat a rozmýšlet, byl plný dojmů, měl chuť do práce a měl také reklamu, byť negativní. „Byl pokládán za jediného, kdo pořádně viděl tajemství rudého východu,“ vysvětlil Sauer budoucí zájem nakladatelů. Švejka ale poprvé vydal společně s fotografem Čermákem on sám. A jeho podnik v Jeronýmově 3 byl prý tím nejgrotesknějším nakladatelstvím posledních let. „Byl jsem dobrým montérem i dobrým pašerákem, proč bych nebyl dobrým nakladatelem?“ říkal si poté, co mu tento úkol Hašek téměř vnutil. Sauer, tehdy se živící i jako zámečnický, rozprodal, co mohl, aby dokázal první řádky veledíla tisknout a vydat.

Haškův román se dral na svět velmi zvláštním způsobem. Autor ho tvořil zejména po žižkovských a jiných pražských hospodách. Psal pečlivě a dával si záležet. Ve Švejkovi viděl své vrcholné literární dílo, proto každou příhodu, pasáž a kapitolu nejdříve někde vyprávěl. „Nikoliv však ve společnosti uhlazených literátů či mezi svými žárlivými literárními přáteli, nýbrž v hospůdkách mezi malíři pokojů, zedníky, truhláři, nádeníky, zloději a nevěstkami,“ vzpomínal Sauer. Haškova malinká očka tonoucí v sádle jeho tváří pak tékala z jednoho dělníka na druhého pozorující, jaký dojem ta či ona historka vyvolá. Nazítří vyprávěl tentýž příběh jinde, za jiných okolností a podle ohlasu pak vybíral cestu, jak Švejka psát.

První sešitová vydání vycházela při jeho žižkovském pobytu a prodávala se po hospodách i dílnách. „Hašek při vši své inteligenci nepsal pro akademiky. Psal pro lid. Nelze popsati, jak zářil štěstím, když v kořalně na sudu našel opilce, jak se nad sešitem Švejka prohýbá smíchy. V tom jedině byl Hašek ješitný. Měl však na ješitnost plné právo,“ popsal Sauer.

Haškovi se ale nepsalo lehce. Byly dny, kdy se nezmohl ani na řádek. Přítel František, sám bohém, vyznavač anarchie a mimo jiné organizátor stržení mariánského sloupu na Staroměstském náměstí roku 1918, viděl v prvním vydání Švejka úspěch a přemlouval Haška, aby v psaní pokračoval. Když nechtěl, tak ho ve svém bytě jednou i zamkl. Sám si pak šel sednout do blízké Šnorovy hospody, kterou měl na adrese

Husitská 74 v nájmu světoběžník Karel Šnor. Právě to byla Haškova základna a právě zde vznikly první řádky románu. „Tak jsem ho, rošťáka, zavřel. Já mu dám, nepsat. Je v pokoji, Jaroušek. Dal jsem mu tam pero, inkoust, papír, džbán piva, trochu rumu a nočník. Nepustím ho, než dopíše celý sešit. Ať si se mnou nehraje, lajdák,“ láteřil Sauer.

Asi za hodinu se začali u domu se zamčeným Haškem srocovat lidé. Sauer s kumpány vyběhl na ulici a uviděl, jak se z oken jeho bytu ve třetím patře valí dým, z něhož občas vykoukla zděšená tvář Haškova. „Pomóóó! Hoří!“ ozývalo se ulicí. „Ježíšmarjá, Jarda je tam zavřenej,“ vyhrkl Sauer zrovna ve chvíli, kdy se ozval klakson jedoucí stříkačky, a současně s hasiči vyběhl k bytu. Na otvírání dveří neměl kdy, tak je ze strachu, aby Hašek neuhorel, vyrazil. Po vniknutí do bytu zkoprněli při pohledu na nočník s dohořívajícími a čoudícími papíry. „Víš, Franto, já měl takovou žízeň,“ omlouval se žhář, který se chtěl pomocí ohně v nočníku dostat z bytu ven. Hasiči se sekýrami v rukou se na něho chystali vrhnout, když je jeden zadržel: „Vždyť je to Jarda Hašek.“ „Pojďte na jednu,“ vyzval je spisovatel podpírající skleslého Sauera a celá skupina se vypotácela ven.